

Н. М. Зільник

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
старший викладач кафедри цивільного права та процесу

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ, ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ, МЕТРОЛОГІЇ І СЕРТИФІКАЦІЇ

© Зільник Н. М., 2016

Розглянуто особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації. На основі аналізу положень наукової літератури та юридичних словників визначено поняття провадження у справах про адміністративні правопорушення в цій сфері. Окреслено ознаки, принципи та стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації. Наголошено, що провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації має як загальні, так і специфічні ознаки, наявність яких не суперечить, а лише вказує на індивідуалізацію адміністративного провадження у конкретній справі.

Ключові слова: провадження у справах про адміністративні правопорушення, стандартизація, якість продукції, метрологія, сертифікація.

Н. М. Зильник

ОСОБЕННОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ПО ДЕЛАМ ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ В ОБЛАСТИ СТАНДАРТИЗАЦИИ, КАЧЕСТВА ПРОДУКЦИИ, МЕТРОЛОГИИ И СЕРТИФИКАЦИИ

В статье рассматриваются особенности производства по делам об административных правонарушениях в области стандартизации, качества продукции, метрологии и сертификации. На основе анализа положений научной литературы и юридических словарей определено понятие производства по делам об административных правонарушениях в данной сфере. Определены признаки, принципы и стадии производства по делам об административных правонарушениях в области стандартизации, качества продукции, метрологии и сертификации. Отмечено, что производство по делам об административных правонарушениях в области стандартизации, качества продукции, метрологии и сертификации имеет как общие, так и специфические признаки, наличие которых не противоречит, а лишь указывает на индивидуализацию административного производства по конкретному делу.

Ключевые слова: производство по делам об административных правонарушениях, стандартизация, качество продукции, метрология, сертификация.

THE FEATURES OF PROCEEDINGS FOR CASES ON ADMINISTRATIVE VIOLATIONS IN THE FIELD OF STANDARDIZATION, PRODUCT QUALITY, METROLOGY AND CERTIFICATION

In the article is considered features of proceedings for cases of administrative violations in the field of standardization, product quality, metrology and certification. By the analysis of scientific literature and legal dictionary the concept of proceedings for cases of administrative violations in this field of has been defined. The features, principles and stages of proceedings for cases of administrative violations in the field of standardization, product quality, metrology and certification have been outlined. Has been emphasized that the proceedings for cases of administrative violations has both general and specific features, which can not contradict, but rather points to the individualization of administrative proceedings in individual cases.

Key words: proceedings for cases of administrative violations, standardization, product quality, metrology and certification.

Постановка проблеми. Важливим моментом у реалізації адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації, встановленої нормами матеріального права є дотримання правової процедури, яка встановлюється нормами процесуального права. Відтак притягнення до адміністративної відповідальності фізичних осіб, які вчинили правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації здійснюється у формі провадження у справах про адміністративні правопорушення, яке регламентовано Кодексом України про адміністративні правопорушення.

У зв'язку з цим, виникає необхідність у додатковому з'ясуванні деяких теоретичних питань, пов'язаних з особливостями провадження у справах про адміністративні правопорушення, визначення його взаємозв'язку із адміністративним процесом та іншими видами провадження у цій сфері.

Аналіз дослідження проблеми. Треба зазначити, що окремі аспекти провадження у справах про адміністративні правопорушення розглядали у своїх наукових працях Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, І. А. Галаган, І. П. Голосніченко, Е. Ф. Демський, Л. В. Коваль, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, Д. М. Лук'янець, О. І. Остапенко, Б. В. Россінський, В. Д. Сорокін, В. К. Шкарупа та багато інших, проте вони не охоплюють особливостей провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації.

Метою цієї статті є аналіз юридичної літератури та чинного законодавства у контексті визначення поняття та характерних особливостей провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації.

Виклад основного матеріалу. У практиці застосування адміністративно-процесуального законодавства методологічно необхідно послідовно та чітко розмежовувати поняття “процес” і “провадження” [1, с. 130].

Щодо поняття “адміністративний процес”, то в юридичній літературі немає одностайного підходу до визначення поняття і сутності адміністративного процесу [2, с. 106].

О. М. Бандурка та М. М. Тищенко зазначають, що адміністративний процес – вид юридичного процесу, що регламентує порядок розгляду та вирішення конкретних адміністративних справ, діяльність, що ґрунтується на нормах адміністративного процесуального права, виконавчих органів держави, їхніх посадових осіб, а також інших уповноважених на те суб'єктів щодо

реалізації норм матеріального адміністративного права, а в низці випадків – і матеріальних норм інших галузей права” [3, с. 12].

Своєю чергою, І. П. Голосніченко розглядає адміністративний процес “як врегульований адміністративно-процесуальними нормами порядок вирішення індивідуальних справ відповідними органами держави, їхніми посадовими особами під час здійснення функцій державної виконавчої влади, а також спорів, що виникають між органами державної виконавчої влади, посадовими особами та іншими суб’єктами адміністративно-правових відносин” [4, с. 25–28].

Подібну думку, позицію висловлюють Ю. А. Ведерніков, В. К. Шкарупа, вказуючи, що адміністративний процес – це визначений адміністративно-процесуальними нормами порядок вирішення органами виконавчої влади, їхніми посадовими особами та іншими уповноваженими на те суб’єктами індивідуально-конкретних справ у сфері державного управління [5, с. 162].

Є. Ф. Демський наголошує на тому, що, адміністративний процес – це вид юридичного процесу, який регламентує порядок і умови визнання та забезпечення реалізації прав, обов’язків, свобод та інтересів громадян, юридичних осіб і держави, їхнього захисту, розгляду і вирішення конкретних справ у публічній сфері органами владних повноважень, їхніми посадовими особами та адміністративними судами відповідно до чинного законодавства [2, с. 111–112].

На думку В. М. Бевзенка, адміністративний процес становить сукупність правовідносин, які виникають у зв’язку із захистом у спеціальному судовому порядку прав, свобод та законних інтересів приватних осіб від неправомірних дій (рішень) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також інших невідомих за видом своєї діяльності суб’єктів у разі здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, зокрема на виконання делегованих повноважень (суб’єктів владних повноважень) [6, с. 139].

І. Л. Бородін вважає, що предметом правового регулювання в адміністративному процесі є правовідносини суб’єктів адміністративного права зі здійснення виконавчо-розпорядчих функцій та повноважень, а адміністративний процес – це врегульована адміністративно-процесуальними нормами правоустановча та правозастосовча діяльність суб’єктів адміністративного права з реалізації матеріальних норм адміністративного права щодо вирішення індивідуально-конкретних справ, що виникають із управлінських відносин різних гілок влади [7, с. 16–17].

Так, у юридичній науці чітко визначилися два підходи до поняття адміністративного процесу. Розбіжність між прибічниками першого (вужького) і другого (широкого) полягає в тому, що перші розуміють процес як врегульований правом порядок юрисдикційної діяльності під час розгляду індивідуальних справ, а другі – як взагалі застосування норм матеріального адміністративного права [8, с. 77].

Як слушно зауважує І. В. Панова, така розбіжність у поглядах теоретиків має своїм наслідком недостатню урегульованість на законодавчому рівні, що за принципом замкнутого кола ставить під сумнів можливість вироблення єдиної доктринальної концепції адміністративного процесу [9, с. 114].

Загалом адміністративний процес – це система проваджень, що співвідносяться з ним як категорії загального та особливого [10, с. 228]. Провадження – вид процесу, процес є сукупністю проваджень. Якщо процес – це поняття широке, яке охоплює юридично значущу діяльність публічної адміністрації, то провадження – це вже діяльність, пов’язана з вирішенням певної, порівняно вужької групи однорідних справ [1, с. 129].

На думку Н. Г. Саліщевой, різниця між процесом і провадженням полягає також у тому, що провадження регулюється за допомогою організаційних норм, які становлять певну групу норм матеріального адміністративного права [11, с. 9].

Провадження – це якісно однорідна група процесуально-процедурних дій з владної реалізації будь-яких відособлених матеріально-правових норм. Такі дії об’єднуються єдністю кінцевої мети, потребами професійної спеціалізації праці щодо правозастосування, міркуваннями щодо підвищення ефективності правового регулювання [1, с. 130].

У словниковій літературі під адміністративним провадженням розуміється врегульована процесуальними нормами адміністративного права сукупність дій, спрямованих на розгляд і

вирішення органами державної влади або органами місцевого самоврядування певних адміністративних справ [12, с. 20].

Ю. В. Козлов визначає провадження як “нормативно врегульований порядок здійснення процесуальних дій, який забезпечує законний та обов’язковий розгляд і вирішення індивідуальних адміністративних справ, об’єднаних спільністю предмета” [13, с. 73].

А. Ю. Якімов висловлює думку, що провадження – це нормативно встановлений порядок і форми здійснення юридичних дій, що торкаються розгляду і вирішення справ про адміністративні правопорушення, а також юридичні форми результатів відповідних процесуальних дій [14, с. 6].

Своєю чергою, В. К. Колпаков під адміністративним провадженням розуміє адміністративно-процесуальну діяльність (сукупність процесуальних дій) компетентного суб’єкта, що здійснюється у межах конкретної адміністративної справи [15, с. 277].

О. В. Кузьменко детермінує адміністративне провадження як “вид адміністративного процесу, який об’єднує послідовно здійснювані уповноваженим суб’єктом (публічною адміністрацією) процесуальні дії щодо розгляду та вирішення індивідуальних справ [1, с. 130].

Колектив авторів підручника “Адміністративне право України” за загальною редакцією В. Б. Авер’янова вважає, що адміністративне провадження є окремим провадженням, сутність якого містить єдність послідовно здійснюваних дій і процедур, спрямованих на розгляд і вирішення індивідуально-конкретних адміністративних справ [16, с. 487]. Це означає, що конкретне адміністративне провадження, зокрема і в сфері стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації, є складовою адміністративного процесу, врегульованого адміністративно-процесуальними нормами [16, с. 479].

Ми вважаємо, що провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації – це врегульована адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених органів (посадових осіб), спрямована на розгляд і вирішення справ про адміністративні правопорушення на основі своєчасного, всебічного, повного і об’єктивного з’ясування обставин кожної справи та вирішення їх у точній відповідності закону.

Нормативною основою провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації є Кодекс України про адміністративні правопорушення, окремі закони та підзаконні акти, що регулюють певні положення такого провадження.

Завдання провадження у справах про адміністративні правопорушення закріплені у ст. 245 КУпАП. Їх аналіз свідчить про наявність двох взаємопов’язаних комплексних завдань: юрисдикційного та профілактичного змісту.

Реалізація зазначених завдань здійснюється через вчинення низки процесуальних дій органами (посадовими особами), що уповноваженими розглядати справи про адміністративні правопорушення. Передусім це з’ясування наявності факту вчинення право-порушення, установлення особи, що вчинила правопорушення, чи винна ця особа і чи підлягає вона адміністративній відповідальності [2, с. 443].

Процесуальною підставою для порушення провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації є факт вчинення адміністративно-караних дій, безпосереднє виявлення посадовою особою факту вчинення протиправних дій, матеріали правопорушення, які надійшли від правоохоронних органів та інших органів виконавчої влади, повідомлення та заяви про порушення у галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації, що надійшли від фізичних та юридичних осіб, а також повідомлення в засобах масової інформації [17, с. 115].

Треба зазначити, що провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації має ознаки, які притаманні адміністративному процесу загалом. Загальний зміст вказаних ознак можна пояснити через наявні принципи адміністративного процесу [17, с. 112–113].

До принципів на яких ґрунтується провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації належать: 1) прин-

цип законності; 2) принцип охорони інтересів держави і особи; 3) принцип публічності (офіційності); 4) принцип самостійності і незалежності суб'єктів юрисдикції у прийнятті рішень; 5) принцип гласності; 6) принцип поєднання диспозитивності та імперативності; 7) принцип рівності учасників процесу перед законом; 8) принцип оперативності та економічності; 9) принцип провадження адміністративно-деліктного процесу національною мовою; 10) принцип встановлення об'єктивної (матеріальної) істини; 11) принцип права на захист.

Не вдаючись до детального аналізу кожного із зазначених вище принципів провадження у справах про адміністративні правопорушення, варто зауважити, що кожен з них має неоднакове процесуальне навантаження під час адміністративного провадження, проте їх дотримання і застосування є обов'язковим для сторін-учасників провадження [17, с. 113].

Так, принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації – це основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення, на яких ґрунтується провадження у справах про адміністративні правопорушення у вказаній галузі.

Доцільно наголосити, що характеристика провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації в якості особливого пов'язана із змістом індивідуальних конкретних справ у цій сфері. Кожен конкретний вид адміністративного провадження має специфічні особливості розгляду індивідуальних справ про адміністративні правопорушення [17, с. 113].

Провадженню у справах про адміністративні правопорушення у сфері стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації притаманні такі індивідуальні ознаки: 1) воно виникає тільки у зв'язку із вчиненням адміністративного правопорушення у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації; 2) для нього притаманне встановлене законодавством коло суб'єктів; 3) індивідуальність процесуальних актів, які приймаються під час провадження; 4) застосування під час цього провадження заходів державного примусу зумовлює високий ступінь формалізації процесу; 5) за допомогою цього провадження реалізуються міри адміністративної відповідальності [1, с. 224].

Тому індивідуалізація розгляду конкретних адміністративних справ у сфері стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації розкриває особливості провадження, публічний зміст правових відносин між державними органами та організаційно їм не підпорядкованими юридичними особами, суб'єктами підприємницької і господарської діяльності, громадянами [17, с. 113].

Для правильного вирішення справ про адміністративні правопорушення у галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації велике значення мають докази (ст. 251 КУпАП), оскільки саме на їх основі ґрунтується повне, всебічне й об'єктивне з'ясування обставин кожної справи у вказаній сфері.

Найхарактернішими для провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації є такі докази, як: протокол про адміністративне правопорушення, пояснення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення у вказаній сфері, потерпілих, свідків, висновок експерта (наприклад, про встановлення якості продукції, виявлення її браку (нестандартна продукція), фальсифікації засобів вимірювання тощо), речові докази (наприклад, нестандартна продукція, неякісна продукція, сфальсифіковані засоби вимірювання, документація, яка не відповідає вимогам стандартів), протокол про вилучення речей і документів (зокрема, про вилучення неякісної продукції, документації, яка не відповідає вимогам стандартів).

Проте, треба зазначити, якщо такі докази не міститимуть даних про наявність та відсутність обставин, які мають значення для правильного вирішення справи, а також не будуть отримані у встановленому законом порядку, то вони не матимуть фактичної доказової сили.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації, як і будь-яке провадження здійснюється в певній послідовності, як низка взаємопов'язаних процесуальних дій, спрямованих на реалізацію норм матеріаль-

ного права щодо адміністративної відповідальності за вчинені правопорушення [2, с. 448]. Такі продовжувані дії в науці адміністративного права, за їхнім характером, спрямованістю, завданнями, особами, які їх здійснюють, процесуальними рішеннями та їхнім процесуальним оформленням прийнято об'єднувати у відповідні стадії [18, с. 544].

Щодо поняття “стадії”, то зокрема Д. М. Бахрах зазначає, що “під стадією слід розуміти порівняно самостійну частину провадження, яка, крім його загальних завдань, має притаманні тільки їй завдання, документи й інші особливості” [19, с. 324].

На думку В. К. Колпакова, стадією є порівняно самостійна частина провадження, яка поряд з його загальними завданнями має властиві тільки їй завдання та особливості [15, с. 301]. Подібної позиції щодо стадії провадження притримуються, зокрема О. В. Кузьменко, Т. О. Гуржій [1, с. 253], Ю. А. Ведерніков, В. К. Шкарупа [5, с. 169], О. І. Остапенко, З. В. Кісіль, М. В. Ковалів, Р. В. Кісіль [20, с. 101] та інші.

Аналізуючи зміст і структуру процесуальної частини КУпАП (глави 19, 22, 23, 24, 25–33), можна дійти висновку, що провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації як вид адміністративно-деліктного провадження складається з таких стадій: 1) відкриття справи про адміністративне правопорушення; 2) розгляд справи про адміністративне правопорушення; 3) винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення; 4) перегляд постанови у справі про адміністративне правопорушення; 5) виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення.

На стадії відкриття справи про адміністративне правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації встановлюють ознаки правопорушення у вказаній сфері, встановлюють обставини правопорушення, збирають докази, процесуально оформлюється факт вчинення правопорушення (складають протокол про адміністративне правопорушення) та направляються матеріали за підвідомчістю.

Стадія розгляду справи про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації, як і будь-якого провадження полягає в тому, що компетентний орган (посадова особа) проводить остаточне розслідування у справі і дає правову оцінку діям особи, яка зазначена у протоколі як така, що притягується до відповідальності [10, с. 241], а також з'ясовує інші обставини, які мають значення для правильного вирішення справи [1, с. 265].

На стадії винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення компетентний орган, (посадова особа) розглянувши справу про адміністративне правопорушення, виносить постанову. Винесенням постанови у справі про адміністративне правопорушення завершується діяльність органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи у сфері стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації, а також притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності [17, с. 111].

Щодо інших стадій, то зокрема на стадії перегляду постанови у справі про адміністративне правопорушення (це факультативна, необов'язкова стадія, її може і не бути) постанову може оскаржити громадянин, опротестувати прокурор, переглянути за ініціативою вищий орган. Вона закінчується прийняттям рішення про скасування, зміну, або залишення постанови в силі [15, с. 301].

Стадія виконання постанови є завершальною стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення. Вона полягає у практичній реалізації адміністративного стягнення, призначеного порушникові юрисдикційним органом (посадовою особою) [1, с. 266].

Отже, кожна з цих стадій закінчується оформленням відповідного документа, що відбиває результат проведення певних дій. Кожна наступна стадія починається лише після закінчення попередньої [18, с. 544].

Висновки. Треба зазначити, що узагальнено провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації – це врегульована адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених органів (посадових осіб), спрямована на розгляд і вирішення справ про адміністративні правопорушення на основі своєчасного, всебічного, повного і об'єктивного з'ясування обставин кожної справи та вирішення їх у точній відповідності зі законом.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації має як загальні, так і специфічні ознаки, наявність яких не суперечить, а лише вказує на індивідуалізацію адміністративного провадження у конкретній справі.

1. Кузьменко О. В., Гуржій Т. О. *Адміністративно-процесуальне право України : підручник / За ред. О. В. Кузьменко.* – К. : Атіка, 2008. – 416 с. 2. Демський Е. Ф. *Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. / Е. Ф. Демський.* – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с. 3. Бандурка А. М., Тищенко Н. М. *Административный процесс : учебник.* – Харьков : Изд-во НУВД, 2001. – 353 с. 4. Голосніченко І. П. *Адміністративний процес : [навч. посіб.] / [за заг. ред. І. П. Голосніченка].* – К. : ГАН, 2003. – 256 с. 5. Ведерніков Ю. А., Шкарупа В. К. *Адміністративне право України : навч. посіб.* – К. : Центр навченої літератури, 2005. – 334 с. 6. Бевзенко В. М. *Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія / В. М. Бевзенко.* – К. : Прецедент, 2010. – 475 с. 7. Бородін І. Л. *Адміністративно-юрисдикційний процес : моногр. / І. Л. Бородін.* – К. : Алерта, 2007. – 184 с. 8. Савченко А. І. *Теоретико-методологічні підходи до сутності адміністративного процесу // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України.* – 2014. – № 4. – С. 76–80. 9. Панова І. В. *Административный процесс в Российской Федерации: Понятие, принципы и виды // Правоведение.* – 2000. – № 2. – С. 114–127. 10. *Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй.* – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2013. – 656 с. 11. Салищева Н. Г. *Административный процесс в СССР / Салищева Н. Г.* – М. : Юридическая литература, 1964. – 158 с. 12. *Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемчуценка.* – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Юридична думка, 2012. – 1020 с. 13. *Административное право : учебник / под ред. Ю. М. Козлова, Л. Л. Попова.* – М. : Юристъ, 2000. – 728 с. 14. Якимов А. Ю. *Административно-юрисдикционный процесс и административно-юрисдикционное производство // Государство и право.* – 1999. – № 3. – С. 5–10. 15. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. *Адміністративне право України : підручник.* – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с. 16. *Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2-х т. : / Том 1. Загальна частина / За заг. ред. В. Б. Авер'янова.* – К. : Ін Юре, 2005. – 584 с. 17. Сопільник Л. І. *Стандартизація, якість продукції, метрологія, сертифікація в системі адміністративного права : навч. посіб. / Л. І. Сопільник, О. І. Остапенко.* – Львів : Львівський університет бізнесу та права, 2011. – 124 с. 18. *Кодекс України про адміністративні правопорушення: наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. ; – 2-ге вид.* – К. : Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”, 2008. – 655 с. 19. Бахрах Д. Н. *Административное право : ученик / Д. Н. Бахрах.* – М. : БЕК, 1996. – 355 с. 20. *Адміністративне право : навч. посіб. / [О. І. Остапенко, З. Р. Кісіль, М. В. Ковалів, Р. В. Кісіль].* – К. : Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”, 2008. – 536 с.

REFERENCES

1. Kuzmenko O.V., Hurzhiy T.O. *Administrativno-protsesualne pravo Ukrayiny [Administrative Procedural Law Ukraine]*, Kyiv, Atika Publ., 2008, 416 p. 2. Demskyy E. F. *Administrativne protsesualne pravo Ukrayiny [Administrative Procedural Law Ukraine]*, Kyiv, Yurinkom Inter Publ., 2008, 496 p. 3. Bandurka A. M., Tyshchenko N. M. *Administrativnyy protsess [Administrative process]*, Kharkiv, NUVD Publ., 2001, 353 p. 4. Holosnichenko I. P. *Administrativnyy protses [Administrative process]*, Kyiv, HAN Publ., 2003, 256 p. 5. Vedyernikov Yu. A., Shkarupa V. K. *Administrativne pravo Ukrayiny [Administrative law of Ukraine]*, Kyiv, Tsentr navchenoyi literatury Publ., 2005, 334 p. 6. Bevzenko V. M. *Uchast v administrativnomu sudochynstvi Ukrayiny subyektiv vladnykh povnovazhen: pravovi zasady, pidstavy ta formy [Participation in administrative proceedings Ukraine government entities: the legal basis, the basis and forms]*, Kyiv, Pretsedent Publ., 2010, 475 p. 7. Borodin I. L. *Administrativno-yurysdyktsiynny protses [Administrative and jurisdictional process]*, Kyiv, Alerta Publ., 2007, 184 p. 8. Savchenko A. I. *Teoretyko-metodolohichni pidkhody do sutnosti administrativnoho protsesu*

[Theoretical and methodological approaches to the essence of the administrative process]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2014, No. 4, pp. 76–80.

9. Panova I. V. *Administrativnyy protsess v Rossiyskoy Federatsii: Ponyatie, printsipy i vidy* [The administrative process in the Russian Federation: concept, principles and types]. *Pravovedenie*, 2000, No. 2, pp. 114–127.

10. Bytyak Yu. P., Harashchuk V.M., Zuy V.V. *Administrativne pravo* [Administrative law], Kharkiv, *Pravo Publ.*, 2013, 656 p.

11. Salishcheva N.G. *Administrativnyy protsess v SSSR* [The administrative process in the USSR], Moscow, *Yuridicheskaya literatura Publ.*, 1964, 158 p.

12. Shemshuchenko Yu. S. *Velykyy entsyklopedychnyy yurydychnyy slovnyk* [Great Encyclopedic Dictionary of Law], Kyiv, *Yurydychna dumka Publ.*, 2012, 1020 p.

13. Kozlov Yu. M., Popov L. L. *Administrativnoe pravo* [Administrative law], Moscow, *Yurist Publ.*, 2000, 728 p.

14. Yakimov A. Yu. *Administrativno-yurisdiktsionnyy protsess i administrativno-yurisdiktsionnoe proizvodstvo* [Administrative-jurisdictional process, administrative and jurisdictional proceedings]. *Gosudarstvo i pravo*, 1999, No. 3, pp. 5–10.

15. Kolpakov V. K., Kuzmenko O. V. *Administrativne pravo Ukrayiny* [Administrative law of Ukraine], Kyiv, *Yurinkom Inter Publ.*, 2003, 544 p.

16. Averyanov V. B. *Administrativne pravo Ukrayiny. Akademichnyy kurs. Tom 1. Zahalna chastyna* [Administrative Law of Ukraine. Academic Course. Volume 1. Chapeau], Kyiv, *In Yure Publ.*, 2005, 584 p.

17. Sopilnyk L.I., Ostapenko O. I. *Standartyzatsiya, yakist produktsiyi, metrolohiya, sertyfikatsiya v systemi administrativnoho prava* [Standardization, product quality, metrology and certification in system of administrative law], Lviv, *Lvivskyy universytet biznesu ta prava Publ.*, 2011, 124 p.

18. Kalyuzhnyy R. A., Komzyuk A. T., Pohribnyy O. O. *Kodeks Ukrayiny pro administrativni pravoporushennya: Naukovo-praktychnyy komentar* [Code of Ukraine on Administrative Offences: Scientific and practical commentary], Kyiv, *Vseukrayinska asotsiatsiya vydavtsiv “Pravova yednist” Publ.*, 2008, 655 p.

19. Bakhrakh D. N. *Administrativnoe pravo* [Administrative law], Moscow, *BEK Publ.*, 1996, 355 p.

20. Ostapenko O. I., Kisil Z. R., Kovaliv M. V., Kisil R. V. *Administrativne pravo* [Administrative law], Kyiv, *Vseukrayinska asotsiatsiya vydavtsiv “Pravova yednist” Publ.*, 2008, 536 p.